

Voor u uitgestippeld...

Niet-pluis gevoel van ouders en jeugdarts telt mee bij verdenking op een Autisme Spectrum Stoornis

Gelezen door Madelon Meijer-Hoogeveen, Riet Haasnoot en Yolanda Sommer

In de eerste levensjaren ontstaat er bij ouders van een kind met een Autisme Spectrum Stoornis (ASS) soms al een vermoeden dat er iets anders is. Toch wordt de diagnose vaak pas jaren later gesteld. De JGZ gebruikt het Van Wiechenonderzoek om de ontwikkeling te volgen. Negatieve scores, met name op de criteria voor communicatie en adaptatie en joint attention zouden kunnen passen bij ASS en kunnen aanleiding zijn voor een verwijzing naar een kinderpsychiater. Een afwijkende CoSoS¹ vragenlijst en positieve familie anamnese dragen ook bij aan het vermoeden op ASS. Onderzoek toont aan dat het niet-pluis gevoel van de JGZ professional en de ouders misschien wel net zo belangrijk is als de andere criteria voor het vermoeden op ASS.

◉ **STIP: wat lezen wij?**

In het Tijdschrift voor Jeugdgezondheidszorg lezen wij een artikel dat beschrijft in hoeverre de alarmsignalen van het Van Wiechenonderzoek in de JGZ bijdragen aan de vroegsignalering van kinderen met ASS.

Hoe gingen de onderzoekers te werk en wat vonden ze?

Het onderzoek van Bonnemaïer et al. is uitgevoerd in een Nederlandse populatie in de periode 2009-2013. In totaal zijn 197 kinderen met ASS onderzocht en 197 controles, waarbij gematcht werd op geslacht. De volgende Van Wiechen criteria werden beoordeeld:

- Lacht terug (2 maanden)
- Brabbelt bij zijn spel (12 maanden)
- Reageert op mondeling verzoek (12 maanden)
- Zwaait "dag-dag" (12 maanden)
- Doet blokje in/uit doos (15 maanden)
- Zegt drie "woorden" (18 maanden)
- Zegt "zinnen" van twee woorden (24 maanden)

Bij deze Van Wiechen criteria was de specificiteit voor het signaleren van ASS zeer hoog (96-100%), maar de sensitiviteit zeer laag (0-27%). Dat betekent dat een zeer beperkt deel van de kinderen met ASS gesignaleerd zullen worden als alleen op basis van de Van Wiechen criteria wordt gehandeld.

Wat is van belang voor de interpretatie van de resultaten?

Allereerst stellen we vast dat pas nadat dit onderzoek plaatsvond de Van Wiechen criteria zijn aangescherpt, waarbij onder andere het criterium "joint attention" werd toegevoegd, om zoveel mogelijk overeen te komen met de internationale lijst met signalen voor ASS. Wellicht zou deze toevoeging van wederkerigheid in de communicatie en joint attention aan de genoemde Van Wiechen criteria, zoals dat vanaf 2015 gebruikelijk is, de sensitiviteit in het onderzoek hebben verhoogd. De auteurs van het artikel benoemen terecht dat hier verder onderzoek naar gedaan moet worden. Ook benoemen de auteurs dat, als screening met behulp van de CoSoS-lijst

¹ **CoSoS:** *Communicatieve en Sociale Ontwikkelingssignalen, screeningsinstrument voor het herkennen van signalen die mogelijk wijzen op een ontwikkelingsstoornis*

voorafgegaan wordt door een selectie op basis van de Van Wiechen criteria, er slechts een klein deel van de kinderen met ASS opgespoord zullen worden met de CoSoS-lijst. Voorgesteld wordt om het niet-pluis gevoel van de JGZ professional en zorgen bij ouders, kinderopvang of school, mee te laten wegen in de beslissing om wel of niet door te verwijzen voor verder onderzoek. De auteurs benadrukken dat ook voor de rechtvaardiging van dit beleid verder onderzoek noodzakelijk is.

◉ **STIP: wat kan de JGZ hiermee volgens de Stippel-Brigade?**

Verwijzing naar een kinderpsychiater in geval van een vermoeden van ASS wordt op dit moment vooral gedaan als het Van Wiechenonderzoek hier aanleiding toe geeft, de uitslag van de CoSoS lijst positief is en als er sprake is van een positieve familieanamnese voor ASS. Uitsluitend een positieve familieanamnese is géén reden tot verwijzing als er geen andere signalen zijn. Dit onderzoek geeft aanleiding om, in geval van een niet-pluisgevoel bij ouders of bij de JGZ professional, vermoedens van ASS nader te gaan onderzoeken middels het Van Wiechenonderzoek en de CoSoS lijst. Daarbij kan ook nog worden gedacht aan het onderbouwen van het niet-pluis gevoel met feedback over de ontwikkeling vanuit kinderopvang, school en/of omgeving. Dit onderzoek biedt dus weer een mooie onderbouwing voor het gezamenlijk beslissen in de JGZ waar het ASS betreft.

◉ **STIP: reactie van de auteur**

Twee van de auteurs van dit artikel (P. van Dommelen en P.H. Verkerk) zijn gevraagd om een reactie op de analyse van de Stippel-Brigade. Zij hadden het volgende toe te voegen: "Wij adviseren inderdaad dat de JGZ op dit moment het beste kan uitgaan van zorgen bij ouders, kinderopvang of school en het niet-pluis gevoel bij de JGZ-professional als ingang voor advisering en ondersteuning en mogelijk nader onderzoek. Het gebruik van de Van Wiechen kenmerken als screeningsinstrument ontraden we op basis van ons onderzoek. Ook hebben we, gezien de literatuur, twijfels of de CoSoS wel het meest geschikte instrument is voor de JGZ bij kinderen waarover vermoedens van ASS bestaan. De M-CHAT-R/F is vermoedelijk geschikter".

De Stippel-Brigade is het eens met de auteurs dat het huidige instrumentarium te wensen over laat en baseert zich hierbij ook op de Cochrane review en het proefschrift van Karin Beuker (zie volgende paragraaf). Gezien de eerder genoemde aanpassingen in het Van Wiechen onderzoek is nader onderzoek gewenst om de toegevoegde waarde voor de ASS screening te beoordelen.

◉ **STIP: ook nog wetenswaardig...**

In 2020 is een [proefschrift](#) verschenen van Karin Beuker dat de vroegsignalering van kinderen met ASS in een Noorse populatie onderzoekt. Op basis van uitgebreide screeningsvragenlijsten toont zij aan dat er heel veel verschillende verschijningsvormen van ASS zijn. Dit verklaart wellicht waarom het Nederlandse Van Wiechenonderzoek ontoereikend is om kinderen met ASS voeg te herkennen. Meer informatie over het gebruik van screeningslijsten in het geval van verdenking op ASS is terug te lezen in het proefschrift.

In 2018 is een Cochrane systematic review² verschenen naar screenings instrumenten voor vroegsignalering van ASS. In deze review wordt benadrukt dat het belangrijk is om een screeningsinstrument te gebruiken met zowel een hoge sensitiviteit als specificiteit om onder- en overdiagnostiek van ASS te voorkomen. De screeningsinstrumenten die het beste uit de review kwamen waren vooral bedoeld voor een hoog-risico populatie. Er waren geen geschikte screeningsinstrumenten voor een algemene populatie waarin het risico op ASS laag is. Dit ondersteunt het beleid om in Nederland de CoSoS lijst alleen in te zetten bij verdenking op ASS.

◉ **STIP: verantwoording**

Titel artikel: *In hoeverre dragen de alarmsignalen uit de Jeugdgezondheidszorg-richtlijn Autismespectrumstoornissen bij aan de vroegsignalering van deze kinderen.*

Auteurs artikel: Bonnemaier-Kerckhoffs D.J.A., Wins S.I., van Dommelen P., Verkerk P.H.

DOI-code: DOI 10.1007/s12452-020-00231-6

Tags: #Autismespectrumstoornissen, #VanWiechenonderzoek

² Randall M. et al. Diagnostic tests for autism spectrum disorder (ASD) in preschool children. *Cochrane Database Syst Rev.* 2018 Jul 24;7(7): DOI: 10.1002/14651858.CD009044.pub2